

Nederlandse samenvatting (Summary in Dutch)

Focus op vaders! Deze uitspraak is nog steeds nodig wat betreft onderzoek naar ouderschap en de ontwikkeling van kinderen. De bekende vaderschapsonderzoeker Michael Lamb wees er in de jaren '70 al op dat vaders een cruciale rol spelen in de socialisatie van kinderen, maar in onderzoek vaak alleen worden erkend “door de ogen en stemmen van hun partners” (Lamb, 1975; Lamb, 2010, p.2). Toch richten de meeste onderzoekers zich nog altijd op het moeder-kindpaar (Cabrera et al., 2018). Om een voorbeeld te geven: wat betreft onderzoek naar psychopathologie bij kinderen is het aantal studies dat enkel vaders onderzocht (ongeveer 1%) en het aantal dat zowel vaders als moeders includeerde en de ouders afzonderlijk analyseerde (ongeveer 25%) tussen 1984 en 2015 *niet* veranderd (Parent et al., 2017; Phares & Compas, 1992; Phares et al., 2005). Het niet includeren van vaders in onderzoek schetst een onnauwkeurig beeld van de meeste hedendaagse westerse gezinnen, waar de ideale vader wordt gezien als een verzorgende co-ouder. De hoeveelheid tijd die vaders aan de zorg voor hun kinderen besteden is de afgelopen decennia dan ook toegenomen (Keuzenkamp & Oudhof, 2000; Lamb, 2010; Pleck, 2010). Toch blijkt het voor de ontwikkeling van kinderen meer te draaien om de kwaliteit dan de kwantiteit van vader-kind interacties (Huerta et al., 2013). Sensitief ouderschap van moeders én vaders is een kwalitatief aspect van opvoedgedrag en een belangrijke voorspeller van een positieve ontwikkeling van kinderen (Bakermans-Kranenburg et al., 2003; Cooke et al., 2022; Tamis-LeMonda et al., 2004). Sensitiviteit is het vermogen van ouders om de signalen van het kind accuraat waar te nemen en te interpreteren en er snel en adequaat op te reageren (Ainsworth et al., 1974). Maar ook voor dit onderzoeksveld geldt dat er veel minder is gepubliceerd over vaders dan over moeders (Cooke et al., 2022; Lucassen et al., 2011). Door de beperkte focus op vaders zijn er nog veel onduidelijkheden over het opvoedgedrag van vaders (Volling & Cabrera, 2019). Zo zouden vaders een belangrijkere rol spelen dan moeders in de gedragsregulatie en gendersocialisatie van hun kind, vooral in de vroege kindertijd (Eagly et al., 2000; Fletcher et al., 2013; Lamb, 1975). De vraag blijft hoe dit tot stand komt, aangezien het bewijs meestal gebaseerd is op moeder-kind observaties, meningen van moeders over het gedrag van vaders, of een focus op kwantitatieve in plaats van kwalitatieve aspecten van het vaderschap.

Dit proefschrift

Het doel van dit proefschrift is bij te dragen aan de literatuur over opvoedgedrag van vaders in gezinnen met jonge kinderen met behulp van longitudinale, hormonale en observationele data. Dit proefschrift omvat drie studies. De eerste studie was ingebed in een prospectieve longitudinale cohortstudie waarin kinderen en hun ouders vanaf de zwangerschap werden onderzocht (Generation R Study; Jaddoe et al., 2012). Vragenlijsten

over het (opvoed)gedrag van vaders en moeders werden door beide ouders ingevuld tijdens de zwangerschap en toen het kind 3 en 6 jaar oud was. Pestgedrag van kinderen werd beoordeeld in een steekproef van Generation R deelnemers in groep 3 en 4 van de basisschool, met behulp van een gecomputeriseerd instrument waarmee kinderen zelf konden rapporteren over pestproblemen in de klas (Verlinden et al., 2014). De resultaten van dit onderzoek zijn gepresenteerd in **Hoofdstuk 2**.

In de tweede studie (“Focus on Fathers”) werden uitgebreide hormonale metingen en vader-kind observaties uitgevoerd om het verband tussen testosteronniveaus en de sensitiviteit van vaders te bestuderen. Testosteronniveaus werden uit het speeksel van vaders bepaald, dat gedurende drie afzonderlijke dagen meerdere keren per dag werd verzameld. De sensitiviteit van vaders werd tijdens verschillende vader-kind interacties geobserveerd toen het kind tussen de 12-30 maanden oud was. De resultaten van dit onderzoek zijn besproken in **Hoofdstuk 3**.

De derde studie is het cross-sectionele onderzoeksproject genaamd “Tomboys and Pansies”, dat het verband onderzoekt tussen boodschappen van ouders over gender (non-)conformiteit en de normen van kinderen over gender. In dit onderzoek zijn meerdere dyadische en triadische ouder(s)-kind observaties uitgevoerd tijdens een huisbezoek toen het kind 4-6 jaar oud was. De sensitiviteit van vaders en moeders werd dyadisch geobserveerd tijdens twee vrij spel momenten met hun kind: de ene interactie was met stereotiep jongensspeelgoed en de andere met stereotiep meisjesspeelgoed. Daarnaast werd een triadisch gesprek tussen vader, moeder en kind geobserveerd terwijl ze plaatjes van het Gender Stereotypes Picture Book bekeken. In dit boek staan plaatjes van jongens, meisjes en genderneutrale kinderen die een genderstereotiepe, gender-contrastereotiepe of genderneutrale activiteit ondernemen. Vaders en moeders vulden daarnaast een vragenlijst in om het belang van religie in hun dagelijks leven te meten. Kinderen werden geïnterviewd over hun ideeën en persoonlijke voorkeuren wat betreft genderstereotiepe beroepen. De resultaten van deze studie zijn gepresenteerd in **Hoofdstuk 4 en 5**.

Uitkomsten van het onderzoek

Het opvoedgedrag van vaders kan worden beïnvloed door persoonlijke kenmerken, biologische en culturele factoren, familierelaties, de directe omgeving en maatschappelijke omstandigheden (Cabrera et al., 2014). Dit proefschrift had tot doel enkele van deze aspecten te identificeren. Met betrekking tot de persoonlijke kenmerken van vaders, zoals zijn mentale gezondheid en persoonlijkheid, lieten we in **Hoofdstuk 2** zien dat vijandige gedragingen (zoals oncontroleerbare woede-uitbarstingen) van vaders voordat hun kind was geboren samenhangen met harde opvoedpraktijken

(zoals boos schreeuwen tegen het kind) toen hun kind 3 jaar oud was. Dit verband werd niet voor moeders gevonden. Aangezien gezinsleden elkaar beïnvloeden, moeten gezinsrelaties ook worden overwogen bij het verklaren van het opvoedgedrag van vaders (Whitchurch & Constantine, 1993). Zo vonden wij dat wanneer vaders, maar niet moeders, meer gezinsproblemen rapporteerden (zoals het vermijden van het bespreken van angsten en zorgen) voordat hun kind was geboren, vaders hardere opvoedpraktijken gebruikten toen hun kind 3 jaar oud was. Dit bevestigt eerder onderzoek dat stress binnen het gezin de ouder-kindrelatie ondermijnt (Erel & Burman, 1995). Onze resultaten voegen aan de literatuur toe dat dit vooral geldt voor vaders.

Naast persoonlijke kenmerken en gezinskenmerken, kunnen biologische factoren zoals hormonen implicaties hebben voor het opvoedgedrag (Cabrera et al., 2014). Bij mannen zijn lagere testosteronniveaus in verband gebracht met verzorgende opvoedsituaties (zoals het voeden van een baby), terwijl hogere testosteronniveaus werden gedetecteerd tijdens uitdagende opvoedsituaties (zoals een huilende baby niet kunnen troosten; Fleming et al., 2002; Meijer et al., 2019; van Anders et al., 2012). In deze hormonale onderzoeken is echter weinig aandacht besteed aan het verband tussen testosteron en *hoe* vaders opvoeden, zoals hun sensitiviteit richting hun kind. De studie beschreven in **Hoofdstuk 3** draagt bij aan de literatuur door aan te tonen dat testosteronniveaus gerelateerd zijn aan de manier waarop de vader opvoedt. De resultaten wijzen er namelijk op dat testosteronniveaus van vaders bevorderlijk zijn voor de kwaliteit van het opvoedgedrag van vaders wanneer hun testosteronsysteem reageert in de verwachte richting gezien de context van de situatie. Met andere woorden, tijdens harmonieuze interacties (samen spelen) waren vaders sensitiever wanneer hun testosteronniveau *afnam*. En tijdens uitdagende interacties (vaders moesten hun kind disciplineren om aantrekkelijk speelgoed niet aan te raken), waren vaders sensitiever wanneer hun testosteronniveau *toenam*. De richting van de verbanden suggereerde dat testosteronveranderingen de sensitiviteit van vaders voorspelden, in plaats van andersom. Deze bevindingen moeten worden gerepliceerd in vervolgstudies, aangezien het mogelijk blijft dat andere kenmerken van vaders ten grondslag liggen aan deze associatie, zoals in hoeverre vaders denken dat hun kind de taak moeilijk vindt (Kuo et al., 2015). Concluderend benadrukken de bevindingen het belang van het onderzoeken van de wisselwerking tussen hormonen, het gedrag van vaders en de context van de directe opvoedomgeving.

Sensitiviteit is ook relevant bij onderzoek naar genderspecifiek opvoeden, aangezien ouders daarmee een subtiele boodschap kunnen geven over gewenst of ongewenst genderspecifiek gedrag. Als ouders in een genderconforme context (in relatie tot het geslacht van het kind) sensitiever zijn, worden kinderen (impliciet) gestimuleerd

om meer genderstereotiep gedrag te vertonen. Volgens de genderschema-theorie zullen kinderen deze genderstereotiepe ervaringen internaliseren, wat vervolgens hun toekomstig gedrag kan sturen (Bem, 1981). Omdat genderstereotiep gedrag eerder voorkomt in situaties waar de nadruk op gender ligt (Cabrera et al., 2014; Deaux & Major, 1987; McHale & Fivaz-Depeursinge, 1999), moet bij onderzoek naar genderspecifiek opvoeden rekening worden gehouden met de directe context. Zo is de spelcontext relevant omdat veel speelgoed wordt gezien als passend bij jongens of meisjes. De studie beschreven in **Hoofdstuk 4** is, voor zover wij weten, de eerste die sensitiviteit van ouders onderzoekt tijdens spel met genderspecifiek speelgoed. Ondanks dat in voorgaande studies vaders stereotieper reageerden tijdens spel dan moeders (Brown & Stone, 2018; Kane, 2006; Lytton & Romney, 1991), vonden wij een stereotieper patroon in de sensitiviteit van moeders dan van vaders tijdens genderspecifiek spel. Er was namelijk geen verschil tussen de sensitiviteit van vaders van zonen en de sensitiviteit van vaders van dochters wanneer zij met jongens- of meisjesspeelgoed speelden. Bij moeders vonden we daarentegen wel een verschil: als moeders met hun dochter met meisjesspeelgoed speelden waren ze sensitiever dan wanneer ze met jongensspeelgoed speelden. En moeders van dochters waren sensitiever dan moeders van zonen wanneer ze met meisjesspeelgoed speelden. Dit zou verklaard kunnen worden doordat vrouwen over het algemeen gevoeliger zijn voor sociale wenselijkheid dan mannen (Chung & Monroe, 2003; Dalton & Ortegren, 2011). Tijdens spel met non-conform speelgoed (met betrekking tot het geslacht van het kind), kunnen moeders het gevoel hebben gehad dat de situatie van hen eiste dat ze sociaal wenselijk handelden, in lijn met de heersende liberale waarden in Nederland (Devreux, 2007). Dit kan ertoe hebben geleid dat moeders zich minder bewust waren van de signalen van het kind en dus minder sensitief konden reageren in de gender-nonconforme context dan in de genderconforme context waarin sociale wenselijkheid minder aan de orde was.

Genderspecifiek opvoedgedrag kan ook beïnvloed worden door cultuurspecifieke gezinskenmerken (Cabrera et al., 2014). Zo draagt de religiositeit van het gezin bij aan traditionele overtuigingen en praktijken op het gebied van genderrollen binnen het gezin (Diehl et al., 2009; Inglehart & Norris, 2003). Om erachter te komen welke ouders meer geneigd zijn om genderstereotiepe boodschappen aan hun kinderen te uiten, is het dus belangrijk om rekening te houden met religiositeit. De studie beschreven in **Hoofdstuk 5** draagt bij aan de literatuur door te onderzoeken of de religiositeit van het gezin verband houdt met de manier waarop ouders impliciet over gender praten in een relatief nieuwe triadische setting. We verwachtten een duidelijker verband te vinden tussen religiositeit en genderstereotiepe boodschappen van vaders dan van moeders, aangezien sommige religieuze denominaties een specifieke taak aan vaders toekennen om hun kinderen traditionele genderideologieën bij te brengen (Bartkowski & Xu, 2000).

Onze resultaten waren in lijn met deze verwachting. Oftewel, hoe religieuzer gezinnen waren in het dagelijks leven, hoe meer impliciete genderstereotiepe boodschappen vaders (maar niet moeders) overbrachten. Een voorbeeld hiervan is dat deze vaders bij het bespreken van het Gender Stereotypes Picture Book genderneutrale kinderen in een jongensachtige activiteit (bv. met treintjes spelen) vaker bestempelden als jongens, of vaker een positieve opmerking maakten over kinderen in een genderstereotiepe activiteit (bv. voetballende jongens).

Naast het onderzoeken van aspecten die het opvoedgedrag van vaders beïnvloeden, is het belangrijk om gevolgen van het opvoedgedrag van vaders voor de ontwikkeling van kinderen in kaart te brengen. Deze invloeden van het opvoedgedrag van vaders op kinderen kunnen direct en indirect plaatsvinden. Met name de indirecte processen zijn nog weinig onderzocht (Cabrera et al., 2014; Volling & Cabrera, 2019). Eén type indirect proces is dat een derde factor, oftewel een mediërende factor, verklaart waarom twee andere factoren gerelateerd zijn: bijvoorbeeld dat het gedrag van vaders het verband tussen een gezinskenmerk en kinduitkomst verklaart. Zulke mediërende modellen werden in **Hoofdstuk 2 en 5** getoetst. In deze hoofdstukken stonden twee kinduitkomsten centraal, namelijk pestgedrag en gendernormen. Alhoewel het in lijn was met onze verwachting, was het alsnog opmerkelijk dat we in beide hoofdstukken vonden dat het effect van het opvoedgedrag van vaders een stuk meer uitgesproken was dan van moeders in relatie tot de kinduitkomsten. In **Hoofdstuk 2** vonden we namelijk dat het verband tussen door vaders gerapporteerde gezinsproblemen en vijandige gedragingen van vaders, en het pestgedrag van kinderen, gedeeltelijk werd verklaard (gemedieerd) door de harde disciplinaire praktijken van vaders. Aangezien deze verbanden niet werden gevonden voor moeders, suggereert dit dat kinderen voornamelijk door het observeren van hun vader leren dat vijandig of hardvochtig gedrag tegenover anderen acceptabel is. Ook in **Hoofdstuk 5** vonden we een belangrijk indirect effect voor vaders: wanneer ouders religieuzer waren, brachten vaders, maar niet moeders, meer (impliciete) genderstereotiepe boodschappen over op hun kinderen. Deze boodschappen van vaders waren vervolgens geassocieerd met meer genderstereotiepe normen van hun jonge kind: op kleuterleeftijd geloofden deze kinderen al dat bepaalde beroepen alleen voor mannen of vrouwen geschikt zijn. Dit is een relevante bevinding voor Nederland, omdat het deels kan verklaren waarom gendersegregatie in Nederland hardnekkiger is dan in andere Europese landen wat betreft inschrijving bij verschillende studierichtingen en deelname aan verschillende beroepssectoren (Onderwijsraad, 2020). Zo zijn Nederlandse vrouwen sterk ondervertegenwoordigd in de sector Wetenschap, Technologie, Engineering en Wiskunde (Science, Technology, Engineering, and Math; STEM) en oververtegenwoordigd in de sector Onderwijs, Gezondheid en Welzijn (Education, Health and Welfare; EHW).

De resultaten van **Hoofdstuk 2 en 5** benadrukken dat er verschillen zijn tussen voorspellers en gevolgen van het opvoedgedrag van vaders en moeders. In lijn met de literatuur bleek dat de effecten van het opvoedgedrag van vaders op de gedragsregulatie en genderontwikkeling van kinderen meer uitgesproken is dan van moeders, vooral in de vroege kindertijd (Eagly et al., 2000; Fletcher et al., 2013; Lamb, 1975). Dit is een belangrijke bevinding omdat vaak wordt gedacht dat moeders een grotere invloed hebben op de ontwikkeling van kinderen, aangezien zij meestal meer tijd met hun kinderen doorbrengen dan vaders (Fagan et al., 2014; Fisher, 2020; Lamb & Lewis, 2010). De vraag waarom kinderen met betrekking tot deze uitkomsten vatbaarder zijn voor het opvoedgedrag van vaders dan van moeders, is echter nog onopgelost. Het zou kunnen worden verklaard vanuit de sociale roltheorie (Eagly et al., 2000): van mannen wordt het meer geaccepteerd dat ze vijandige en agressieve gevoelens tonen, zich dominant gedragen en harder zijn in het disciplineren van kinderen, terwijl moeders hebben geleerd om dergelijke gevoelens te internaliseren, een onderdanige rol op zich te nemen en zorgzaam te zijn. Bovendien hebben vaders een grotere neiging dan moeders om hun kinderen te socialiseren in overeenstemming met stereotiepe genderrollen, waarschijnlijk omdat het behouden van traditionele genderrollen voor mannen het voordeel heeft van meer macht en status (Eagly et al., 2000). De resultaten van Hoofdstuk 2 en 5 suggereren dat de traditionele socialiserende neigingen van vaders niet persé op een expliciete manier worden geuit, maar dat zij via hun opvoedgedrag een voorbeeld zijn wat betreft vijandig en hard gedrag en dat zij door middel van impliciete boodschappen over gender communiceren. Dit opvoedgedrag is wellicht duidelijker zichtbaar tijdens de typische vader-kind interacties (meer speelse interacties) dan tijdens de typische moeder-kind interacties (meer zorgtaken; Schoppe-Sullivan et al., 2013). Spel is een context waarin genderstereotiepe interactiepatronen duidelijk naar voren komen (Lindsey et al., 2010). Daarnaast spelen vaders vaak fysieke spelletjes waardoor kinderen leren over gehoorzaamheid, sociale vaardigheden en omgaan met conflictsituaties (Amodia-Bidakowska et al., 2020; Paquette, 2004; StGeorge & Freeman, 2017). Wanneer vaders vijandig en agressiever zijn, kan dat tijdens deze speelse vader-kind-interacties zichtbaarder zijn voor het kind dan tijdens de typische moeder-kind-interacties. Dit kan verklaren waarom we vonden dat vaders een grotere bijdrage leveren aan de ontwikkeling van pestgedrag en stereotiepe genderattitudes dan moeders.

Niet alleen in Hoofdstuk 2 en 5, maar ook in **Hoofdstuk 4** vonden we verschillende patronen voor vaders en moeders. De resultaten van Hoofdstuk 4 wezen er namelijk op dat alleen de sensitiviteit van moeders, maar niet die van vaders, afhankelijk is van de genderconformiteit van de spelcontext. Het niet vinden van vergelijkbare associaties voor vaders en moeders betekent echter niet dat er ook geen overeenkomsten

bestaan tussen vaderschap en moederschap, noch dat de ene ouder belangrijker is dan de andere. De resultaten suggereren wel dat in sommige contexten en sommige ontwikkelingsdomeinen van kinderen de voorspellers en gevolgen van vaderschap en moederschap kunnen verschillen. Daarom is de belangrijkste conclusie uit dit proefschrift dat vaders niet kunnen worden genegeerd in onderzoek naar de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. En dat het betrekken van vaders bij kind- en gezinsinterventies de effectiviteit ten goede zal komen. Een overkoepelend voordeel van het betrekken van vaders in onderzoek en praktijk is dat het bijdraagt aan de egalitaire overtuiging dat vaders even belangrijk zijn als moeders.

Beperkingen, uitdagingen en aanbevelingen voor het betrekken van vaders in onderzoek en praktijk

Vaderschap houdt meer in dan de afzonderlijke factoren die werden onderzocht in dit proefschrift. Andere hormonen dan testosteron zijn ook betrokken bij het gedrag van vaders, zoals oxytocine (Bakermans-Kranenburg et al., 2019). En de gezinsdynamiek, zoals hoe ouders op elkaar reageren, heeft ook invloed op het ouderschap en de ontwikkeling van het kind (Cowan & Cowan, 2002; Cox & Paley, 2003; Whitchurch & Constantine, 1993). Bovendien worden de kinduitkomsten, zoals pestgedrag en gendernormen, door meerdere factoren beïnvloed en moet de verklaring niet alleen binnen het gezin worden gezocht (Blakemore et al., 2009; Swearer & Hymel, 2015). Dergelijke complexe verbanden vragen om complexe statistische analyses die grotere steekproeven vereisen. Grote steekproeven in (observatie) onderzoek naar vaders is een uitdaging, vooral wanneer een representatieve steekproef van de samenleving gewenst is.

Het betrekken van vaders bij onderzoek en de praktijk brengt meerdere praktische uitdagingen met zich mee. Hieraan ligt een diepgewortelde overtuiging ten grondslag dat de moeder-kindband voorrang heeft op de vader-kindband (Fisher, 2020). In de meeste westerse samenlevingen, en met name in Nederland, komt dit tot uiting in beleid zoals minder verlof en meer fulltime werken voor vaders dan moeders (European Commission et al., 2018; Osborne, 2020; Van Belle, 2016). Dit bemoeilijkt vaders niet alleen om net zo betrokken te zijn bij de zorg voor kinderen als moeders, maar ook voor deelname aan onderzoek en kind- en gezinsinterventies (Doyle et al., 2016; McBride et al., 2017; Mitchell et al., 2007). Een ander obstakel is dat sommige vaders, vooral degenen met meer traditionele ideeën over genderrollen, minder geneigd zijn de waarde in te zien van deelname aan ouderschapsonderzoek (Costigan & Cox, 2001). Stereotypen over traditionele genderrollen vormen ook voor de praktijk een barrière, zoals de veronderstelling van zorgverleners dat moeders vaak een grotere verantwoordelijkheid hebben dan vaders in de opvoeding (McBride et al., 2017). Moeders nemen meestal het voortouw om met hun kind naar gezinsondersteunende instanties te gaan (Zvara et al.,

2013). Tegelijkertijd kunnen vaders zelf terughoudend zijn om deel te nemen aan kind- en gezinsinterventies omdat ze het gevoel hebben dat alle diensten worden 'bemand' door vrouwen en gericht zijn op moeders (McBride et al., 2017; Phares et al., 2006). Deze (impliciete) overtuigingen en praktijken van onderzoekers, zorgverleners, beleidsmakers en ouders kunnen dienen als een *self-fulfilling prophecy* door de focus op de moeder-kindband te bevestigen (Fisher, 2020).

Het betrekken van vaders is een nog grotere uitdaging als de ouders niet samenwonen en de kinderen bij de moeder wonen, als ze een lager inkomen of opleidingsniveau hebben, of als ze een migratieachtergrond hebben (Doyle et al., 2016; Mitchell et al., 2007). Ondanks de grote opzet van het onderzoek beschreven in Hoofdstuk 2, met veel faciliteiten en een groot onderzoeksteam, bleek er (onbedoeld) sprake van een selectieve selectie van gezinnen met een westerse afkomst en met een hoger inkomen. In onze studie Tomboys and Pansies (Hoofdstuk 4 en 5) hebben we ons ingespannen om islamitische gezinnen te werven. Taalbarrières en culturele verschillen vormen een obstakel voor het betrekken van ouders met een migratieachtergrond, maar ook wantrouwen en angst voor etnische stereotypering en voor de banden van onderzoekers met autoriteiten (Aroian et al., 2006). Wanneer men zich richt op gezinnen die moeilijker te werven zijn voor onderzoek, is vertrouwen opbouwen en cultureel sensitief communiceren essentieel (Aroian et al., 2006). Ondanks het toepassen van deze aanbevelingen in onze wervingsstrategie, zijn we er niet in geslaagd om genoeg islamitische vaders te werven. Voor toekomstig onderzoek is het nuttig om te onderzoeken hoe vaders met een migratieachtergrond effectief kunnen worden bereikt en hoe we hun bereidheid om deel te nemen kunnen vergroten, zodat een cultuursensitieve aanpak kan worden ontwikkeld.

Voor het duurzaam betrekken van vaders bij kind- en gezinsinterventies zou de overheid beleidswijzigingen moeten doorvoeren zodat vaderschaps- en ouderschapsverlof verlengd en volledig gecompenseerd wordt en zouden werkgevers veranderingen in culturele normen moeten stimuleren zodat vaders er ook daadwerkelijk gebruik van maken (Fisher, 2020; OECD, 2019; Van Belle, 2016). Gezien de uiteenlopende gezinsvormen waarin een kind kan leven, is het van belang dat zorgverleners expliciet benoemen dat alle verzorgers van het kind belangrijk zijn en alle ouders zo vroeg mogelijk betrekken bij interventies (Phares et al., 2006; Weeland et al., 2021). Het creëren van een inclusieve en representatieve omgeving bij instanties zou de participatie van vaders ook kunnen vergroten, net als het flexibel aanbieden van diensten om praktische belemmeringen te verminderen (DeGarmo, 2020; Phares et al., 2006; Weeland et al., 2021). Ten slotte moeten alle betrokken partijen (beleidsmakers, werkgevers, zorgverleners en ouders) bewust zijn van stereotypen over genderrollen en de gevolgen hiervan voor hun eigen handelen (Caines et al., 2019; McBride et al., 2017; Phares et al., 2006).

Conclusie

Dit proefschrift onderstreept de unieke rol van vaders bij de ontwikkeling van kinderen op het gebied van gedragsregulatie en gendersocialisatie. Bovendien is gebleken dat zowel indirecte effecten als biologische, contextuele factoren en gezinsfactoren een rol spelen bij het opvoedgedrag van vaders. Het belangrijkste doel van dit proefschrift is de focus op vaders in onderzoek naar de opvoeding en ontwikkeling van kinderen te stimuleren, door het belang van vaders voor het gezinsleven en de ontwikkeling van kinderen aan te tonen. We deden dit door dezelfde normen te stellen voor het meten van het opvoedgedrag van vaders als moeders, in plaats van ons te baseren op moederrapportages over vaders. Voor toekomstig onderzoek en voor de praktijk is het belangrijk na te gaan hoe vaders van alle achtergronden op een duurzame en effectieve manier kunnen worden betrokken. Dit zal leiden tot een beter begrip van de unieke bijdrage van vaders aan het gezin. Bovendien zal het betrekken van vaders belemmerende genderrolstereotypen doorbreken en bijdragen aan egalitaire overtuigingen, zoals de bewustwording dat vaders even belangrijk zijn als moeders.